

ŠIAULIŲ LOPŠELIS-DARŽELIS „AŽUOLIUKAS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„ATRADIMŲ DŽIAUGSMAS“

PRITARTA
Šiaulių miesto savivaldybės
Administracijos direktorius

Antanas Bartulis

PATVIRTINTA
Šiaulių lopšelio-darželio
„Ažuoliukas“ direktoriaus
2018_____įsakymu Nr. _____

ŠIAULIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „AŽUOLIUKAS“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„ATRADIMŲ DŽIAUGSMAS“

ŠIAULIAI
2018

TURINYS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS.....	4
1.1. Informacija apie švietimo teikėją.....	4
1.2. Įstaigos savitumas.....	4
1.3. Įstaigos vizija.....	5
1.4. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą.....	5
1.5. Vaikų, tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai.....	6
1.6. Ugdomoji aplinka.....	7
II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	8
III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI.....	9
IV. UGDYMO TURINYS.....	9
4.1. Ugdymo(si) metodai	9
4.2. Ugdymo(si) priemonės	10
4.3. Ugdymo turinio išdėstymas	11
V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS.....	30
VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI.....	31

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. INFORMACIJA APIE ŠVIETIMO TEIKĖJĄ

Švietimo teikėjo pavadinimas: Šiaulių lopšelis-darželis „Ažuoliukas“

Teisinė forma: biudžetinė įstaiga

Įstaigos tipas: ikimokyklinio ugdymo mokykla

Adresas: Rūdės g. 6, Šiauliai, LT-77151

Tel.: 8 41 5 23 776

Interneto svetainės adresas: www.azuoliukas.mir.lt

El. paštas: azuoliukas@splius.lt

1.2. ĮSTAIGOS SAVITUMAS

Šiaulių lopšelis-darželis „Ažuoliukas“ - tai vienas iš seniausių ugdymo įstaigų įsikūrusių centrinėje miesto dalyje. Šioje įstaigoje ugdoma 115 ugdytinių, jų amžius nuo 1 iki 7 metų. Veikia 6 grupės: 1 - ankstyvojo ugdymo, 4 - ikimokyklinio ugdymo, 1 – priešmokyklinio ugdymo grupės. Grupės komplektuojamos pagal vaikų amžių. Lopšelyje-darželyje dirba kompetentingi pedagogai, gebantys ugdyti šiuolaikinio vaiko kompetencijas, suteikti jam pagalbą, atsižvelgiant į individualius ar specialiuosius ugdymosi poreikius, galimybes, įžvelgti daromą pažangą, įvertinti pasiekimus, priimti vaiką tokį, koks jis yra. Įstaigos darbuotojai nuolat kelia kvalifikaciją ir kompetencijas, todėl didėjantis profesinis meistriškumas leidžia kūrybiškai organizuoti ugdymo procesą ir užtikrinti darbo kokybę.

Vaikai ugdomi pagal įstaigos pedagogų sukurta ikimokyklinio ugdymo programą „Atradimų džiaugsmas“. Vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, teikiama logopedo ir socialinio pedagogo pagalba. Vyksta neformaliojo ugdymo šokių užsiėmimai. Veikia papildomi būreliai: krepšinio, anglų kalbos, robotikos. Nuo 2013 metų įsijungėme į Respublikinį aplinkosaugos projektą „Mes rūšiuojam“. Nuo 2015 metų darželis dalyvauja Respublikiniame projekte „Sveikatiada“, kurį organizuoja labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“. Nuo 2016/2017 m. m. priešmokyklinio ugdymo grupės vaikai dalyvauja Tarptautinėje vaikų socialinių įgūdžių programoje „Zipio draugai“. Lopšelis-darželis „Ažuoliukas“ glaudžiai bendradarbiauja su kitais mikrorajono darželiais, Šiaulių Juventos progimnazija, Šiaulių universitetu, Šiaulių Sauliaus Sondeckio menų gimnazija, Šiaulių miesto savivaldybės viešosios bibliotekos „Šaltinėlio“ filialu, Šiaulių Aušros muziejumi, Antano Sireikos krepšinio akademija.

1.3. ĮSTAIGOS VIZIJA

Šiaulių lopšelis-darželis „Ažuoliukas“ – draugiška, atvira, saugi įstaiga, kurioje ugdomi kūrybingi, bendraujantys ir bendradarbiaujantys, besidomintys aplinka, sveikas ir saugus, atsakingas ir pasitikintis savimi vaikas.

1.4. POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR JO UGDYMĄ

Šiuolaikinis ugdymas grindžiamas supratimu, kad - ugdymas yra konstruktyvi paties individo veikla, sudarant jam ugdymo(si) sąlygas pagal individualius gebėjimus. Mūsų įstaigoje pasirinkta humanistinė ugdymo kryptis, kurioje ypač pabrėžiama vaiko saviraiškos galimybių svarba ugdymo procese. Taip pat vadovaujamesi progresyvistinės, rekonstruktyvistinės ugdymo krypčių idėjomis, kuriose akcentuojamos ne žinios ir žinojimas, o gebėjimas spręsti problemas, vertinti sukaupią informaciją, pabrėžiamos individualios ugdytinių skirtybės. Ugdytiniai skatinami kritiškai ir aktyviai suvokti ugdomąją medžiagą, kūrybiškai ją analizuoti ir konstruoti, taip pat prisidėti nustatant ugdymo tikslus, metodus, numatant turinį.

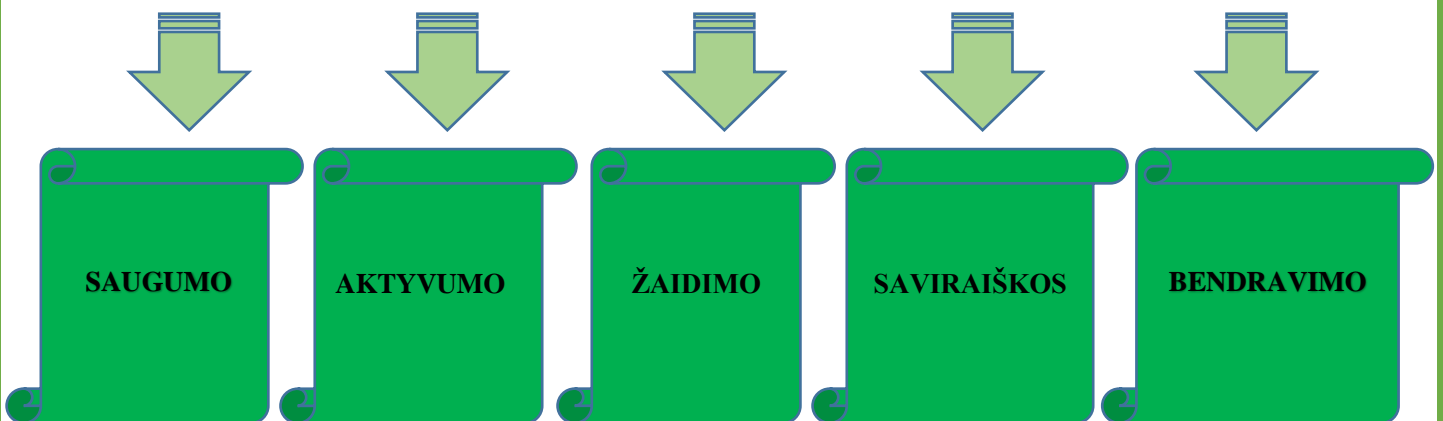
Lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ bendruomenei priimtinausia U. Bronfenbrennerio, R. R. Sears Ekologinė raidos teorija, kuri yra grindžiama vaiko raida, neatsiejama nuo plačios socialinės kultūrinės aplinkos veiksnių bei sąveikos: vaikas – vaikas, vaikas – suaugusysis ir priklausymo grupei svarba. Tai – gamtinės, socialinės ir kultūrinės aplinkos įtaka vaiko ugdymui(si); bendravimas su šeima; įstaigos ir namų sąveika. Programa, orientuota į vaiką, remiasi šiuolaikine vaikystės ir vaiko samprata: vaikystė – intensyvaus ugdymosi periodas, pasižymintis prigimtinio pažintinių įpročių ir aplinkos tyrinėjimo aktyvumu.

1.5 VAIKŲ, TĖVŲ (GLOBĖJŲ), VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų. Atsižvelgiant į individualius, specialiuosius (turinčių išskirtinių gebėjimų, specialiųjų ugdymosi poreikių, augančių socialinės atskirties aplinkoje ir kt.) poreikius siekiama tenkinti pagrindinius vaiko poreikius.

PAGRINDINIAI VAIKO POREIKIAI

Poreikis jaustis saugiai. Vaikas gali jaustis saugus, pradžioje būdamas suaugusiojo globoje, palaipsniui ir pats mokosi saugoti save.

Poreikis judėti. Vaikas nuolat juda, bėgioja, sportuoja, laipioja.

Kiekvienas vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas jis išreiškia savo socialinę patirtį.

Poreikis bendrauti. Vaikas nori būti gerbiamas, kitų pripažintas, kaip turintis vertingų savybių, gabumų, išlikti savitu, skirtingu nuo kitų.

Poreikis patenkinti savo smalsumą per žaidimą. Žaisdamas tenkina savo smalsumą, kaupia patirtį apie vaizdinius, tikslina savo žinias apie daiktus, veikia su jais.

Poreikis kūrybingai ir produktyviai veiklai. Vaikas beveik visada ką nors veikia: piešia, lipdo, konstruoja. Tam, kad vaikas nuolat galėtų įgyvendinti savo sumanymus, reikia kurti mobilią grupės aplinką. Žinių ir technologijų visuomenėje augantis vaikas domisi, nori žaisti kompiuterinius ir kt. žaidimus.

Tėvų lūkesčiai: Atlikus apklausą apie teikiamų paslaugų kokybę ir padarius išvadas galima teigti, kad jiems labai svarbu, jog būtų sudarytos geros visapusiško ugdymosi sąlygos, būtų tenkinami specialieji bei išskirtinių gebėjimų turinčių vaikų poreikiai, teikiama specialistų pagalba. Tinkama vaiko priežiūra ir maitinimas, vaiko saugumo ir sveikatos užtikrinimas, vaiko mokėjimas bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais, savarankiškumas ir pasirengimo mokyklai svarba.

Lopšelio-darželio „Ąžuoliukas“ paskirtis – padėti šeimai ugdyti vaiką, atliepti tėvų lūkesčius ir poreikius: teikti šiuolaikišką, kokybišką ugdymą, stiprinti vaikų sveikatą. Įstaigos bendruomenė glaudžiai bendradarbiauja su ugdytinių tėvais (globėjais), skatina jų dalyvavimą bendroje veikloje, stengiasi geriau pažinti šeimas, organizuojant susirinkimus, individualius pokalbius, renginius, tradicines šventes. Domisi vaiką supančia emocine, socialine ir kultūrine aplinka ir siekia darnaus perėjimo nuo ugdymosi šeimoje prie ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo.

1.6. UGDOMOJI APLINKA

Visa grupės aplinka priklauso vaikams ir atspindi jų kultūrą bei pomėgius. Šiuolaikiniai vaikai, vadinami „interneto amžiaus“ arba Z kartos, skaitmeninių technologijų vaikais. Kiekviena grupė aprūpinta kompiuteriais, internetu, todėl vaikų dalyvavimas įvairioje veikloje yra filmuojamas ir sudaromos sąlygos demonstruoti per multimediją.

Yra teigiama, kad žaisdami vaikai dirba. Išmokimas mažam vaikui yra žaidimas, o žaisdamas vaikas mokosi. Skatindami vaikus žaisti, sudarome sąlygas natūraliai įgūdžių ir gebėjimų raidai.

Žaidimas – ugdymo pamatas, jam tarnauja tinkamos, dėmesį traukiančios priemonės. Vaikai dirbdami grupelėmis, betarpiškai bendrauja, tai jiems padeda įveikti sunkumus, apsispręsti, pratintis reikšti mintis, suvokti skirtumus, būti savarankiškiems ir mokytis iš bendraamžių. Vaikai renkasi aplinką, žaidimus ir juos modeliuoja patys, taip kaip jiems patinka. Ugdymo(si) procesui reikalinga literatūra (informacinė, mokslo populiarioji, klasikinė, metodinė, kultūros ir švietėjiškoji, vaikų) padeda ugdyti visas vaikų kompetencijas. Auklėtojos kuria grupės aplinką kuo natūralesnę realybei, yra naudojamos įvairios, realioje aplinkoje sutinkamos priemonės ir medžiagos, o ne jų paveikslėliai.

Skaitmeninės ugdymo(si) priemonės (kompiuteriai, fotoaparatai, filmavimo kameros, multimedijos, muzikiniai centrai) padeda auklėtojai ir vaikams ugdymo procese naudoti informacinių ir komunikacinių technologijų teikiamas galimybes.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) PRINCIPAI

Vaikų ugdymas įstaigoje grindžiamas šiais principais:

VISUMINIO UGDYMO

Ikimokykliniame amžiuje sudaromos sąlygos skleistis visoms vaiko prigimtiniams galioms: fizinėms, psichinėms ir dvasinėms, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys.

INDIVIDUALUMO

Vadovaujamosi samprata, kad visi vaikai yra skirtingi: skiriasi pažinimo bei mokymosi tempas ir būdai, poreikiai, gebėjimai, galimybės, patirtis, asmeninės savybės. Kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Žinodami ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, įvertinę kiekvieno vaiko poreikius ir išgales, numatomi vaiko ugdymo(si) tikslai, pritaikomas ugdymo turinys. Nuolat stebima vaiko daroma pažanga, numatoma tolesnė ugdymo(si) perspektyva.

DEMOKRATIŠKUMO

Vaikui suteikiama pasirinkimo laisvė. Vaikas turi galimybę rinktis veiklą pagal savo poreikius, interesus, galimybes, nuotaiką. Susitarimai ir kartu su vaikais kuriamos taisyklės, jų laikymasis ugdo atsakomybės jausmą. Skatinamas aktyvus vaiko dalyvavimas įstaigos veikloje: išklausoma nuomonė, palaikoma iniciatyva, suteikiama erdvė jam pasireikšti, stengiamasi įgyvendinti siūlomas idėjas.

TĘSTINUMO

Siekama darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje, užtikrinamas nuoseklus ugdymo tęstinumas priešmokyklinėje grupėje. Nuolat siekiama palaikyti glaudų šeimos ir įstaigos pedagogų bendradarbiavimą.

TAUTIŠKUMO

Siekama ugdyti būsimąjį kultūros saugotoją ir kūrėją. Puoselėjama ugdyti tradicines kultūros vertybes, kad vaikas įprasmintų visa tai, kas jį supa per vertybines, dorovines žmogaus nuostatas.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Programos tikslas - atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniniais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenimis.

Programos uždaviniai: Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdomą skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdomą ir spontanišką vaiko ugdomą, pasiekti, kad vaikas:

- plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save;
- pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes;
- aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime;
- mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius;

IV. UGDYMO TURINYS

4.1. UGDYMO(SI) METODAI

Ugdymo metodai parenkami pagal vaikų amžių ir galimybes, individualius ugdymosi poreikius. Pagrindinis ugdymo metodas – žaidimas. Žaidžiant ugdomi visi vaikų gebėjimai. Jis skatina vaikų emocijas, bendravimą ir bendradarbiavimą, padeda formuoti kalbiniams įgūdžiams, sukoncentruoja dėmesį į ugdomąją veiklą.

Lopšelyje-darželyje dirbama tokiais ugdymo metodais, kuriais siekiama:

- Sudaryti palankiausias sąlygas vaikui atsiskleisti ir tobulėti.
- Kurti stimuliuojančią aplinką ir bendravimą.
- Vaiko ugdymą susieti su natūralia aplinka, gamta.
- Skatinti daryti atradimus ir ieškoti sprendimų.
- Skatinti mąstyti ir kaupti patirtį, tenkinant individualius vaiko poreikius. Remtis vaiko gyvenimiška patirtimi-žaidimu, kuriame vaikas suvokia ir atkuria aplinkinį pasaulį.

Ugdymo metodai:

- **Žodiniai:** pokalbis, pasakojimas, aptarimas, „Minčių lietus“ – suteikia galimybę perduoti/gauti informaciją ir natūraliai bendrauti.

- **Vaizdiniai:** demonstravimas, stebėjimas – nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius.
- **Praktiniai:** praktinė veikla, tyrinėjimai, eksperimentas, vaikų darbeliai.
- **Kūrybiniai:** sudarantis sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas.
- **Pažintinės išvykos, ekskursijos:** padeda pažinti ir suprasti artimiausią aplinką.

- **Projektas** - pasireiškia vaikų kūrybiškumas, jie vienas kitą konsultuoja, išmoksta surasti naudingą informaciją ir ją pasinaudoti.
  - **Akcija**- padeda kūrybiškai siekti tikslo.
  - **Viktorina** – žinių patikrinimas su trumpomis pertraukėlėmis (mišri, smulkiosios tautosakos, kalbos, gamtosaugos, prevencijos, mėnesio projekto refleksijai ir kt.)
  - **Situacinis-spontaniškas** – ugdymui panaudojamos netikėtai susiklosčiusios situacijos-ugdytiniai skatinami per trumpą laiką pateikti kuo daugiau idėjų apie situacijos susidarymą ir/ar galimus jos sprendimo būdus.

4.2. UGDYMO(SI) PRIEMONĖS

Ugdymo(si) priemonės yra reikalingos programoje apibrėžtam ugdymo(si) turiniui įgyvendinti. Įstaigos siekiamybė, kad ugdymo(si) priemonės:

- skatintų ikimokyklinio amžiaus vaiko patirties plėtojimąsi ir naujos kaupimą;
- tenkintų norą žaisti, bendrauti ir bendradarbiauti;
- skatintų vaiko aktyvumą veikti, savarankiškumą, saviraišką, kūrybiškumo bei meninės raiškos gebėjimų ugdymąsi;
- sudarytų sąlygas išbandyti naujas veiklos formas bei pažinimo būdus (tyrinėti, eksperimentuoti, mokytiis spręsti problemas bei kt.);

- tenkintų vaikams būdingą judėjimo poreikį patalpose ir lauke;
- padėtų natūraliai plėtotis vaiko kultūrai, poreikiams, interesams, pomėgiams, nuostatoms.

Ikimokyklinio ugdymo(si) priemonės naudojamos: ikimokyklinio ugdymo grupėje ir lauke (kieme, salėje, lauko aikštelėje). Priemonės naudojamos individualioje ir grupinėje, savarankiškai inspiruotojoje bei pedagogo organizuotoje veikloje. Jas kūrybiškai pritaiko bei atnaujina pedagogas, atsižvelgdamas į grupę lankančių vaikų ypatumus ir poreikius

Priemonės atrenkamos ir naudojamos laikantis šių principų:

- **Funkcionalumo** – priemonės, kurios padeda siekti tikslų ir uždavinių, formuojant visuminius gebėjimus.
- **Visybiškumo** – kiek priemonės apima įvairių nuostatų, gebėjimų ugdymą, įvairių sričių patirties kaupimą.
- **Modernumo, pozityvumo** – kiek priemonės atlieka ugdantį, skatinantį, motyvaciją žadinantį, į pažangą orientuotą vaidmenį.
- **Ekonomiškumo** – kiek daug vaikų gali jomis pasinaudoti, kiek laiko jos tarnauja, kiek atsiperka priemonės kaina.
- **Įvairovės ir kaitos** – kiek įvairios ugdymo priemonės grupėse; kiek jos atitinka minimalius ir maksimalius, įprastus ir specialiuosius vaikų ugdymosi poreikius, kaip dažnai ir tikslingai atnaujinamos.
- **Estetiškumo** – kiek priemonės yra estetiškos, traukiančios vaikų akį.
- **Saugumo** – kiek priemonės yra saugios ir atitinka vaikų amžių, higienos normas.

4.3. UGDYMO TURINIO IŠDĖSTYMAS

Ugdymo turinys išdėstytas pagal lūkesčius ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo pasiekimų sritis. Išskirtos vertybinės nuostatos, esminiai gebėjimai ir vaiko veiksenos. Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimo įstaigoje laiką: jam valgant, ruošiantis ilsėtis, eiti į lauką, bendraujant, dalyvaujant pedagogų organizuotoje ir pačių vaikų spontaniškoje veikloje. Ugdymo turinys visai grupei parenkamas orientuojantis į bendrus grupę lankančių vaikų poreikius, ypatumus bei kompetencijas ir pritaikomas pagal individualius gebėjimus, atsižvelgiant į vaikų ugdymo pasiekimus bei nurodant galimas ugdymo gaires. Į ugdymosi rezultatus orientuotas ugdamosios veiklos planavimas yra lankstus ir suteikia veikimo, kūrybos ir saviraiškos laisvę. Vaikai sulaukia kryptingo ir tikslingo ugdymosi paskatų. Vaikas drauge su auklėtoja kuria ugdymosi situacijas, kuriose vaikas įgyja naujos patirties, plečia savo žinias ir kuria vaikiškas teorijas apie aplinkinį pasaulį. Pastebėjus, kad vaikui kilo sumanymas, jis palaikomas, padedamas išplėtoti, skatinama įžvelgti problemas ir jas spręsti, ieškoti naujų, dar neišbandytų sprendimo būdų. Į vaiko ugdymosi rezultatus orientuotas ugdamosios veiklos planavimas sukuria sąlygas aktyviam vaiko ugdymuisi ir numatytiems pasiekimams įgyti.

V A I K A S

KŪRYBINGAS

- Meninė raiška;
- Estetinis suvokimas;
- Kūrybiškumas.

BENDRAUJANTIS IR BENDRADARBIAUJANTIS

- Sakytinė kalba;
- Rašytinė kalba.
- Santykiai su suaugusiais;
- Santykiai su bendraamžiais

BESIDOMINTIS APLINKA

- Aplinkos pažinimas;
- Tyrinėjimas;
- Mokėjimas mokytis;
- Skaičiavimas ir matavimai.

SVEIKAS IR SAUGUS

- Kasdienio gyvenimo įgūdžiai;
- Fizinis aktyvumas;
- Emocijų suvokimas ir raiška;
- Savireguliacija ir savikontrolė.

ATSAKINGAS IR PASITIKINTIS SAVIMI

- Savivoka ir savigarba;
- Savireguliacija ir savikontrolė;
- Problemų sprendimas.

KŪRYBINGAS

SIETINAS SU ŠIOMIS SRITIMIS:

- ✚ **Meninė raiška;**
- ✚ **Estetinis suvokimas;**
- ✚ **Kūrybiškumas.**

VERTYBINĖ NUOSTATA:

- ❖ **Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualioje kūryboje.

VAIKO VEIKSENOS:

Vaizduoja įvairius ženklus: taškelius, brūkšnelius, linijas, apskritimus ir t.t., eksperimentuoja su piešimo priemonėmis. Uždažo plokštumos dalis, tapo viena, o vėliau ir dviem spalvomis. Piešia pieštukais, flomasteriais, vaško kreidelėmis, teptukais, guašo dažais, akvarele, štampuoja įvairiomis priemonėmis, piešia ant įvairaus dydžio ir spalvų popieriaus. Tapa vieną popieriaus skiautėlę klijuoja, uždeda reikiamoje vietoje ir prispaudžia. Dėlioja paveikslėlius ant magnetinės lentos, popieriaus.

Aplikuoja iš paruoštų formų, atskirų dalių, plėšo popierių ir jį klijuoja, priklijavus nupiešia trūkstantas, smulkesnes dalis.

Atplėšia iš didelio popieriaus gabalo mažesnę, popieriaus juostelę plėšo smulkiais gabalėliais, juos dėlioja popieriaus lape. Vėliau ima naudotis žirkliemis, karpą popieriaus juosteles mažais gabalėliais.

Volioja tarp delnų ir ant lentelės didesnę ar mažesnę plastilino ar modelino gabalėlį, ištempia, sulenkia, įspaudžia duobutes, griovelius ir t.t., dekoruoja įvairia gamtine medžiaga.

Klausosi muzikos kūrinų, instrumentų garsų, dainavimo. Klausosi kontrastingos muzikos kūrinų ir atlieka atitinkamus judesius, nusako muzikos nuotaiką: linksma, liūdna, lėta, greita ir t.t. Atlieka ritmiškus judesius, judesius su priemonėmis (skarelės, kaspiniai, žaisliukai) pagal muziką.

Eina ratuku susikibę rankomis, vorele, žaidžia muzikinius ratelius, liaudies žaidimus.

Dainuoja paprastas, trumpas daineles, daug kartų kartoja su auklėtoja.

Groja barškučiais, būgneliais, švilpynėmis, akmenukais, lazdelėmis. Ritmiškai eina vietoje, ratu, ploja, trepsi. Tyrinėja vizualines išraiškos priemones: spalvas (pagrindinės – papildomos, šiltos – šaltos...),

linijas (linija-pėdsakas, daiktų kontūras...), faktūras, jų savybes, vaizdavimo būdus, tūrinės erdvines formas (kubas, rutulys, piramidė..., gamtos formas, lankstiniai...), plokštumines formas, figūras (geometrinės formos: kvadratas, trikampis, apskritimas, gamtos formos: dėmės, siluetai...).

Susipažįsta su dailės darbais ir sąvokomis: su pagrindinių dailės šakų kūrinių, tautinio meno darbais, su pagrindinėmis dailės sąvokomis (skulptūra, tapyba, keramika), su pagrindiniais komponavimo būdais (vertikalės, horizontalės; simetrija, ritmas).

Stebi aplinką, gamtą, žmogų, jo veiklą, kuria ir eksperimentuoja įvairiausiomis dailės technikomis: piešia, tapo, dekoruoja, lipdo, konstruoja, lanksto, pina, audžia, siuva, aplikuoja, karmo, spausdina, raižo.

Aktyviai dalyvauja kūrybinėje veikloje: stebi, komentuoja, turtina žodyną, pateikia savo idėjas, sumanymus, patiria teigiamas emocijas, formuoja darbo įgūdžius, tobulina motorinius gebėjimus.

Žaidžia: žaidimus balsui, kvėpavimui lavinti (kalbėjimas, dainavimas, skandavimas), žaidimus ritminiams, melodiniams deriniams, dinamikai, tempui suvokti, atsipalaidavimo žaidimus. Dainuoja: solo ir grupėje, daineles balsui lavinti bei intonaciniam – ritminiam žodynui turtinti, progines daineles.

Groja: solo ir grupėje, pritardamas dainelei ar skambančiai muzikai.

Juda pagal skambančią muziką: reaguojant į metro pulsą; reaguojant į tempo, aukščio, dinamikos pasikeitimus.

Improvizuoja instrumentais, balsu, kūno ir aplinkos garsais, judesiu.

Kuria: instrumentinius pritarimus dainelei, eilėraščiui, pasakai, trumpus kūrinius naudodamas instrumentus, balsus, aplinkos bei kūno garsus, grafinius-simbolinius muzikos reiškinių užrašymus.

Aptaria: muzikos nuotaiką, atlikėjų sudėtį (solo-ansamblis, orkestras), žanrą (vokaliniai-instrumentiniai, lopšinė, šokis...), garso savybes (aukštumas, ilgumas, stiprumas, tembras), dinamiką, tempą.

Susipažįsta su lietuvių liaudies tradiciniais žanrais: klauso pasakų, padavimų, sakmių, mena mįsles, minkles, sako skaičiuotes, greitakalbes, erzinius, dainuoja dainas, žaidžia žaidimus, šoka šokius, ratelius, mėgdžioja aplinkos, gamtos garsus.

Susipažįsta su kalendorinių švenčių tradicijomis ir papročiais.

Švenčia kalendorines šventes. Tyrinėja gamtos ciklus (metų laikai, mėnesiai, diena, naktis...), gamtos gaivalus (ugnis, vėjas, vanduo...), laukų darbus (javų darbai, rugiapjūtė, kūlimas, malimas, gyvulių ganymas, šienapjūtė), augalus (medžiai, gėlės), gyvūnus, paukščius, su namų darbus (virimas, kepimas, verpimas, audimas...). Interpretuoja ir pritaiko įvairius tautosakos žanrus šiandieninei aplinkai.

Susipažįsta su kitų kultūrų tradicijomis, papročiais, tautosaka.

Žaidžia ir improvizuoja: įvairių gyvūnų, gamtos reiškinių pamėgdžiojimas, skatinant vaiko interpretaciją, maži etiudai (šeima, gatvė, parduotuvė, mėgstamų filmukų, pasakų situacijos), kūno plastikos žaidimai (pantomima).

Vaidina: pasitelkus lėles (lėlės – žaislai, pirštinių–pieštukinių lėlės, lėlės ant pagaliukų, lėlės marionetės), su kaukėmis (kaukės spektakliams, kaukės Užgavėnėms), muzikiniame spektaklyje.

Kuria: siužetus vaidinimams (pasakos, gyvenimiškos situacijos), scenografija iš aplinkos daiktų (kėdės, stalai...), muzikinį foną, garsus. Aptaria ir reiškia savo nuomonę: apie matytus ir vaidintus spektaklius, apie personažų elgsenos motyvus, apie kūno plastiką.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

❖ **Domisi, gėrisi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais;
- džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno, estetikos ypatumus;
- reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

VAIKO VEIKSENOS:

Emocinę būseną reiškia dailės priemonėmis, įvairiose kūrybiniuose darbuose, savarankiškai pasirinkdamas jas, pasiruošia darbo vietą, o baigus veiklą susitvarko.

Stebi ir aptaria savo ir kitų darbus, randa pažįstamus daiktus, personažus, orientuojasi erdvėje („saulutė danguje“, „namelis stovi ant žemės“ ir pan.). Klauso specialių dainelių vaikams, pasakojimų su dainelėmis bei klasikinę muziką. Klausosi žinomos melodijos atliekamos įvairiais instrumentais. Įsimena ir atpažįsta girdėtą muziką. Pasitikėdamas savo muzikinėmis galiomis muzikuoja, pakartoja, tiksliai atkuria melodiją balsu arba ritmingais judesiais. Pamokytas, geba elgtis pagal sceninio elgesio taisykles: išeina į „sceną“, nusilenkia, palaukia kol baigsis plojimai, padėkoja „publikai“. „Groja“ koku nors instrumentu, improvizuoja, aiškina, ką reiškia jo „muzika“. Kviečia ir kitus (suaugusiuosius ir vaikus), kad dainuotų, šoktų, grotų kartu su juo. Pritaria suaugusiajam. Paprastas, aiškaus teksto, įdomaus turinio, lengvas atlikti dainas dainuoja individualiai ir grupėmis. Įsimena dainų žodžius (nekreipiant dėmesio į netikslią tartį). Laiku pradeda ir baigia dainuoti, išklauso pauzes. Rodant pedagogui vaikas atlieka naujus judesius ir judesių pagalba atskiria muzikos kontrastus: tyliai-garsiai, lėtai-greitai. Laisvai juda pagal muziką (taip pat ir liaudišką). Žaidžia siužetinius improvizacinius žaidimus. Žaidžia teatrinius žaidimus didaktinius žaidimus, naudoja siužetinius žaislų rinkinius.

Mato, suvokia, palygina klasikinius dailės kūrinius.

Geranoriškai vertina draugų, kitų žmonių kūrybinius bandymus, vaikai nuosekliai dirba grupėje, tariai dėl būsimo darbo rezultato, vertina savo pasiekimus dėmesį į teksto turinį ir formą, pastebėdami meninės išraiškos priemones: palyginimus, epitetus ir kt., vartoja juos savo kalboje, mėgdžioja įvairias intonacijas.

Lankosi meno parodose, galerijose, muziejuose, koncertuose, kine, teatre, renginiuose, dalijasi įspūdžiais.

Dalyvauja susitikimuose su menininkais, susipažįsta su jų kūryba. Kuria meninius darbelius, dainuoja, šoka, vaidina, klausosi muzikos kūrinių. Rengia kūrybinių darbų parodas, aptaria savo ir draugų kūrybą, grožisi ja. Stebi gamtos, aplinkos grožį, klausosi gamtos garsų.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

❖ **Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje;
- Ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.

VAIKO VEIKSENOS:

Stebi aplinką, klausosi, žaidžia su įvairių spalvų, tekstūrų, formų žaislais.

Tyrinėja, eksperimentuoja, klausosi garsų.

Žaidžia su gamtinėmis medžiagomis (pilsto, sveria, stato, semia, laisto ir t.t.).

Piešia kontrastingų nuotaikų piešinius ir apibūdina jų nuotaiką.

Klausia, aiškinasi nežinomus dalykus. Fantazuoja.

Kelia probleminius klausimus, eksperimentuoja.

ATSAKINGAS IR PASITIKINTIS SAVIMI

SIETINAS SU ŠIOMIS SRITIMIS:

- ✚ Savivoka ir savigarba.
- ✚ Savireguliacija ir savikontrolė.
- ✚ Problemų sprendimas.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

- ❖ **Save vertina teigiamai.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Supranta savo asmens tapatumą (aš esu, buvau, būsiu), pasako, kad yra berniukas/mergaitė;
- priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei;
- pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka.

VAIKO VEIKSENOS:

Žaidžia su veidrodžiu, tyrinėja save, tapatina su draugais.

Žaidžia vardų žaidimus: atsiliepia, pašauktas vardu; padrąsintas, save vadina vardu; pasako vardą kitam, parodydamas pirštukais metus.

Skiria save, rodo nuotraukose šeimos narius, brolių, sesė ir kitus darželio darbuotojus, grupės draugus, tam tikros profesijos žmones.

Žaidžia bendravimo žaidimus, kartoja ir įsimena savo vardą, pavardę, kitų vaikų vardus, pomėgius. Pristato save kitiems, perduodamas simbolinį ženklą. Diskutuoja, kokie patys vaikai yra, ko nori, kaip jaučiasi. Klausosi literatūros kūrinėlių ir aiškinasi, kas patinka, o kas ne, kas gera, o kas bloga. Lygina save, koks yra dabar ir koks buvo anksčiau: pasakoja, ką geba, žymi bei meninėmis priemonėmis vaizduoja savo augimą, pasiekimus. Žiūrinėja savo ankstesnių ir dabartinių metų kūrybinių darbų albumus, pastebėdami, kiek daug išmoksta.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

- ❖ **Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausimui, stebėjimui, veiklai.
- Įsiau drinęs geba nusiraminti.

- Bendradarbiaudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus.
- Supranta, kas yra gerai, kas blogai.
- Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo.
- Suvokia savo ir kitų ketinimus.
- Ieško tinkamų sprendimo ką nors išbandydamas, tyrinėdamas.
- Bendradarbiaudamas, pradeda numatyti sprendimų pasekmes.

VAIKO VEIKSENOS:

Kalba apie jausmus, žiūrinėdamas paveikslėlius, nuotraukas, piešinius, knygų iliustracijas. Išdarinėja grimasas žvelgdamas į veidrodį. Žaidžia žaidimus, kuriuose reikia pasakyti, ką mėgsta, kaip jaučiasi. Atsisveikina ir pasisveikina su šeimos nariais, sako ačiū, prašau. Žaisdamas su kitais reiškia palankumą, pasitenkinimą. Naudoja siužetinius žaislus, daiktus-pakaitalus. Žaidžia žaidimus plėtojančius socialinę patirtį. Tyrinėja savo ir kitų nuotaikas: linksmas, liūdnas, aiškinasi veido išraiškos mimikas: „nusimineš“, „piktas“, „verkiantis“, „džiugus“. Stebi, aiškinasi, pajaučia, išgyvena, kad visi žmonės patiria jausmų, emocijų, minčių: gali džiaugtis ir pykti, būti laimingi ir nelaimingi. Atlieka mimikos užduotis (prieš draugą ir prieš veidrodį): šypsosi sau, draugui; nustemba (pakelti antakius); vaizduoja pyktį (suraukti kaktą); baimę (išplėsti akis); įniršį (išsišiepti rodant dantis); pasibjaurėjimą (patempti apatinę lūpą); „beždžionėlę“ (šypsotis ištempus ausis). Klausosi kūrinėlių apie jausmus, nuotaikas, svarstydami, iš ko galima suprasti, kad kitam linksma, liūdna, pikta, skaudu. Iš vaikų balsų įrašų bando nuspėti, kokios jie nuotaikos. Kuria nuotaikingų veidų paveikslą. Žaidžia spalvų kortelėmis, spalvotomis skarelėmis, pasakydami, kokios spalvos tą dieną nuotaika. Klausosi skirtingos nuotaikos muzikos kūrinėlių, jas išreiškdami spalvomis, linijomis, formomis. Žaidžia saviraiškos žaidimus, iš judesių, mimikos spėdami, kas ką veikia, kaip jaučiasi, įsitikindami, kad kūno kalba galima daug ką išreikšti. Kasdienės, ugdomosios veiklos, pasivaikščiavimo, išvykų bei ekskursijų metu, bendraudami rodo jautrumą kitiems. Domisi draugo savijauta, stebi, kada kitam liūdna, skauda, gera ar linksma, nuramina, džiaugiasi kartu.

BENDRAUJANTIS IR BENDRADARBIAUJANTIS

SIETINAS SU ŠIOMIS SRITIMIS:

- **Sakytinė kalba.**
- **Rašytinė kalba.**
- **Santykiai su suaugusiais.**
- **Santykiai su bendraamžiais.**

VERTYBINĖ NUOSTATA:

- ❖ **Nusiteikęs išklausyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą.
- Kalba su suaugusiais ir vaikais.
- Natūraliai, laisvai išreiškia savo išgyvenimus, patirtį, mintis.
- Intuityviai junta kalbos grožį.

VAIKO VEIKSENOS:

Varto knygeles, vardina, ką mato knygutėje, klausosi sekamų pasakų, skaitomų grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių. Atsako į klausimus: kas čia?, ką veikia? Atsako į pateiktus trumpus klausimus, susijusius su sekta ar skaityta pasaka.

Pagal iliustracijas atpažįsta girdėtus tautosakos, grožinės literatūros kūrinius. Dalyvauja pokalbyje: klausia, atsako, pasakoja apie save, žaislus, paveikslus, įvykius, mėgdžioja dažnai girdimus gyvūnų bei paukščių balsus. Kalbasi su draugu: pavadina žaislus, veiksmus, siūlo, prašo, komentuoja.

Klausosi raiškaus, gyvo, emocingo pasakojimo, sekimo, skaitymo, deklamavimo, dainavimo, vaidinimo. Žaidžia žaidimus liežuviui ir lūpoms: užpučia žvakę, pučiant plukdo popierinį laivelį, skraidina pūką ore, per šiaudelį pučia vandens ar oro burbulus, žaidžia pirštukų žaidimus.

Kalba ritmiškai žygiuodamas, judindamas rankas. Susipažįsta su daiktais, žaislais, stebėdamas aplinką, veikdamas su paveikslėliais, daiktais, žaislais ir susipažindamas su jų ypatybėmis bei funkcijomis. Žaisdamas, klausydamasis suaugusiojo kalbos, stebėdamas jo veiklą įtvirtina žodžius (profesijų, augalų, maisto, rūbų, baldų, naminių gyvūnų ir jų vaikų, žaislų, daiktų dalių pavadinimai). Atsako į uždarus („Kas ten?“) ir atvirus („Ką ten matai?“) klausimus. Kartu su suaugusiuoju žiūri jo raidos lygį atitinkančias TV laidas, kalba apie tai, ką mato ir girdi. Įsitraukia į pasakos inscenizavimą ir antrina pasakos žodžius. Žiūri rodomus paveikslėlius, atkreipiant dėmesį į reiškinius. Žaidžia žodžių (tarimui) ir kitus kalbinius žaidimus. Naudoja apibendrinamuosius žodžius. Klausosi sekamų pasakų. Padedant

auklėtojai atpasakoja perskaitytą pasakėlę ar atpasakojimą. Mokosi liaudiškų gyvulėlių ar paukštelių pamėgdžiojimų. Kalba apie tai ką galvoja, ką veikia. Užmezga dialogą. Įvardija paprastais žodžiais kasdien matomus daiktus, žmones, gamtos reiškinius, gyvulius, augalus. Pasakoja apie suvokiamus žaislus, žaidimus, žmones, gamtos reiškinius, gyvulius, augalus. Trumpai pasakoja apie paveikslėlį. Auklėtojai padedant, atpasakoja pasakėles, apsakymus, varto knygeles, „skaito“ knygelį paveikslėlius.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

❖ **Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius.
- Pradedą skaitinėti.

VAIKO VEIKSENOS:

Klausosi pasakojamų ir skaitomų kūrinių. Pats „skaito“. Žiūri dideles, spalvingas knygeles, kalendorius, žurnalus, reklaminių plakatų iliustracijas. Atsakinėja į klausimus ir pats klausia „Kodėl?“, „Kada?“, „Ką?“, „Kaip?“, „Kas?“. Dainuoja, deklamuoja, pasakoja.

Stebi skaitymą skatinančią aplinką (varto knygeles, žurnalus, paveikslėlius; žiūri į prilipdytus užrašus ant baldų su jų pavadinimais bei užrašus ir simbolinius paveikslėlius ant žaislų lentynų ir pan.). Keiverzoja ir rašinėja ant didelių ir mažų rašymo lentelių, popieriaus rašikliu, pieštukais, kreidelėmis. Stebi užrašytą savo vardą ant piešinio, darbelio, kortelės.

Pasako savo ir kitų vardus, atsiliepia, pašauktas vardu, kalbasi, klausinėja. Įsijungia į pasakojimą, bando kartu pasakoti. Stebi pedagogą, kai jis garsiai komentuoja, ką daro, ką yra padaręs, ką ketina daryti toliau. Žaidžia kalba su savimi, komentuoja, ką darys.

Pažįsta, atpažįsta grafinius simbolius (raides, žodžius, tekstus, užrašus ir kt.), žaidžia jais, įvairioje veikloje vartoja, juos kuria, imituoja raštą (keiverzoja, piešia, rašo raides, jų junginius, žodžius). Stebi kaip rašo suaugusieji, mėgina pamėgdžioti.

Piešia ornamentus, spalvina, karmo, lipdo – lavina smulkiuosius rankų raumenis (rašo molyje, smėlyje, ant stiklo, lentoje ir kt.), iliustruoja knygas, rengia parodas. Lankosi bibliotekose, knygynuose, susipažįsta su knygų autoriais.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

❖ **Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje.
- Mokosi iš suaugusiųjų, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi.
- Suaugusiųjų padedamas supranta savo žodžių ir veikslių pasekmes sau ir kitiems.
- Žino kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.

VAIKO VEIKSENOS:

Tvarkosi savo žaidimo vietą, padeda draugams ar auklėtojai. Deda daiktus ir žaislus į jiems skirtas vietas. Žaisdamas su kitais reiškia palankumą, pasitenkinimą. Naudoja siužetinius žaislus, daiktus-pakaitalus. Noriai žaidžia su suaugusiuoju, atkartoja jo veiksmus. Žaidžia žaidimus plėtojančius socialinę patirtį. Mėgsta drauge veikti su suaugusiu (žaisti, vartyti knygeles, ridenti kamuolį, statyti bokštą ir kt.). Mėgdžioja suaugusiųjų, brolių, seserų veiksmus, kalbą, poelgius. Mimika, gestais išreiškia meilę, nuotaiką, nerimą, pyktį, susierzinimą, kaltę, gėdą. Žodžiu išreiškia norus. Stebi suaugusiųjų gyvenimą, diskutuoja apie žmonių darbą, šeimą. Seka suaugusiųjų pavyzdžiu, iš jų mokosi, kreipiasi pagalbos, patarimo, klausinėja, išklauso, rodo savo darbelius, džiaugiasi savo pasiekimais. Kviečia kartu veikti, žaisti. Bendrauja su jais pagarbiai, kultūringai. Dalinasi įspūdžiais, kaip padeda suaugusiems ir šeimos nariams. Įsiklauso į suaugusiųjų siūlymus, patarimus, atlieka nedidelius įsipareigojimus. Klausosi suaugusiųjų pasakojimų, sekimo, deklamavimo, skaitymo, dainų, lopšinių. Susipažįsta su įstaigoje dirbančiais žmonėmis, jų veikla, aiškinasi, kuo jie svarbūs, kodėl reikia gerbti jų darbą. Žaidimų metu imituoja, išbando suaugusiųjų darbus, atitinkamoms situacijoms tinkančius elgesio būdus. Dalyvauja susitikimuose su įvairių tarnybų, įstaigų, profesijų žmonėmis, lankosi tėvų darbovietėse, muziejuose, parodose, dalyvauja šventėse, spektakliuose, koncertuose ir kt., bendrauja su kitų vaikų šeimos nariais, mažai ar visai nepažįstamais žmonėmis. Diskutuoja, kaip elgtis su nepažįstamais žmonėmis, kuria žaidybines situacijas, kaip negalima elgtis. Aiškinasi pavojingas situacijas, aptaria, į ką reikėtų kreiptis pagalbos. Domisi žmonėmis, kurie rūpinasi žmonių saugumu: policininkais, gaisrininkais, gydytojais. Susipažįsta su jų profesija, aiškinasi, kokiais telefono numeriais juos galima iškviešti.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

- ❖ **Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Draugauja, supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda.
- supranta ir gina savo teisę būti ir žaisti kartu su kitais.

VAIKO VEIKSENOS:

Žaidžia, veikia draugiškai, dalinasi žaislais, džiaugiasi savo ir kitų žaidimu ar darbo rezultatais. Individualiai ir grupelėmis klausosi skaitymo.

Domisi suaugusiaisiais, esančiais grupėje, atsako į pakalbimą. Domisi kitais vaikais, pats ieško draugo žaidimui. Diskutuoja apie draugus ir draugystę, domisi jų darbais, daiktais, žaislais, sumanymais, jausmais, nuomone. Aiškinasi sąvoką „draugas“, įvardina artimiausius draugus. Surengia „minčių lietu“ apie tai, koks yra tikras draugas, kaip vaikai jaustųsi vieni vieni.

Ruošia stendą apie draugų talentus, piešdami, paveikslėliais žymėdami, ką kiekvienas daro geriausiai. Kartoja susitikimo ritualus, perduodami vienas kitam grupės simbolį, kreipdamiesi vardu, pasilabindami, vartodami liaudiškus pasisveikinimus, palinkėjimus.

Klausosi patarlių, priežodžių apie šiltus žmonių santykius. Vardija, kieno koks daiktas ar žaislas, dalijasi žaislais, saugo ir tausoja ne tik asmeninius, bet ir draugo, bendrus žaisliukus. Žaidžiant naudoja susidraugavimo būdus: mandagiai pasisveikina, pasiūlo kartu pažaisti, pasidalina žaislais, tinkamai elgiasi, draugui padaro ką nors malonaus, padeda bėdoje, norą bendrauti parodo šypsena, maloniu žvilgsniu, gestais, kalba.

Diskutuoja, svarsto apie tai, kas stiprina ir kas silpnina draugystę. Kuria bendrus darbus, projektus, toleruoja, išklauso, priima kito poziciją, kartu svarsto, diskutuoja, ieško bendro susitarimo.

Kuria grupės tradicijas, elgesio taisykles, piešia jas, užrašo, parenka simbolinius paveikslėlius.

Lankosi kitose darželio grupėse, susipažįsta su kitais vaikais, kviečia žaisti kartu. Gamina dovanėles, atvirutes draugams.

Žaidžia vaidmeninius, kūrybinius, statybinius žaidimus, išbando įvairias žaidimo galimybes, tariasi dėl vietos, vaidmenų, klausosi draugų norų, siūlymų, dalinasi žaislais. Žaidžia „vardų“, bendravimo, draugystės, situacijų modeliavimo žaidimus, ieško problemų sprendimo būdų.

Organizuoja malonių linkėjimų, gražių pastebėjimų ratą (siunčia ratu žaisliuką). Žaidžia judriuosius žaidimus – laikosi žaidimų taisyklių, derina savo veiksmus, kartu patiria džiaugsmą. Interpretuoja, vaidina, fantazuoja drauge su kitais, išreiškdami savo įspūdžius, išgyvenimus, socialinę patirtį. Stebi, tyrinėja, apmąsto, komentuoja savo santykius su grupės vaikais.

BESIDOMINTIS APLINKA

SIETINAS SU ŠIOMIS SRITIMIS:

- ✚ Aplinkos pažinimas.
- ✚ Tyrinėjimas.
- ✚ Mokėjimas mokytis.
- ✚ Skaičiavimas ir matavimai.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

- ❖ Nori suprasti bei pažinti save ir aplinkinį pasaulį. Džiaugiasi sužinojęs ką nors naujo.

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius.
- Apibūdina save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus.
- Domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

VAIKO VEIKSENOS:

Žaidžia stalo žaidimus, mėgdžioja balsus, parodo, pagrindines kūno dalis, rūšiuoja daiktus pagal tam tikrus požymius.

Eksperimentuoja ir stebi savo veiksmų rezultatus: prideda, pamatuoja, deda į įdubimą, išpjovą.

Žaidžia su mechaniniais žaislais, statybine medžiaga, stato nesudėtingus statinius.

Žaidžia su siužetiniais žaislais, realiais daiktais, tikroviškais ir neapibrėžtos paskirties žaislais, bei vaidmenų atributais.

Stebi gyvenamosios vietovės objektus (namai, parduotuvės ir pan.), pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena pavadinimus, savo vardą ir pavardę.

Atpažįsta dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, daržoves, grybus, gėles, pasako jų pavadinimus.

Ieško ir kaupia informacija apie pasaulį, žmones, reiškinius, šeimą, gimtinę, savo šalį, tradicijas, šventes..

Susipažįsta su liaudies kūryba. Žaidžia kūrybinius vaidmeninius žaidimus.

Žiūri paveikslus, nuotraukas, išvykų ir ekskursijų metu susipažįsta su įvairiomis žmonių profesijomis, jų atliekamais darbais ir darbo rezultatais.

Pasivaikščiavimo metu, išvykų bei ekskursijų metu pratinasi globoti ir saugoti gamtą, augmeniją, gyvūniją,

Dalyvauja gamtos saugojimo programose, projektuose, dalyvauja ekologiniuose žygiuose, akcijose. Įvairių priemonių pagalba kaupia medžiagą apie gyvūnus, augalus.

Tyrinėja, ieško požymių, savybių, aiškinasi kokia jų reikšmė gamtai ir žmogui. Stebi gyvūnus, pasakoja apie, jų priežiūrą ir poreikius, zoologijos sode ar miške matytus gyvūnus, kaime auginamus gyvulius. Stebi, analizuoja, grožisi įvairiais žmogaus ir gamtos sukurtais kūriniais.

Klausosi pasakojimų, žiūri filmukus apie saugų elgesį gatvėje, gamtoje, prie vandens, su buitinais prietaisais ir kt.

Dalyvauja saugaus eismo užsiėmimuose, prevencinėse programose, pažinimo, tyrinėjimų ir atradimų veiklose.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

❖ **Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui.**

❖ **Noriai stebi, bando, samprotauja.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką.
- Įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą).
- Mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

VAIKO VEIKSENOS:

Žaidžia skirtingose erdvėse: grupėje, lauke. Tyrinėja aplinkos daiktus, jų spalvą, formą, tekstūrą.

Žaidžia su savo kojų pirštais, liečia savo ir pažįstamų žmonių veidą, plaukus, rankų pirštus. Manipuliuoja kiekiais, eina nuo vientiso prie dalių ir atgal, pvz., dalina plastilino gabalą ir vėl sulipdo į vieną, išpilsto vandenį į mažus buteliukus ir vėl supila į didelį indą.

Renka, rūšiuoja ir dėlioja daiktus kokia nors tvarka, įvairiais būdais žaidžia su medžiagomis, varto knygeles apie įvairius jų kasdienio gyvenimo aspektus. Stebi ir apibūdina daiktų, medžiagų, gyvosios gamtos objektų savybes ir bruožus, piešia ar konstruoja įsivaizduojamus daiktus.

Skaičiuoja, prognozuoja, pvz., į kiek dalių reikės padalyti pyragą, po kiek saldainių imti, kad visi gautų po lygiai.

Pasitelkiant simbolius, lygina, atkartoja, numato situacijas, nukreipia savo dėmesį į ką nors. Iš pateiktų tinkamų knygų, paveikslų, plakatų, žemėlapių, kuriais gali remtis pagrindžiant savo požiūrį.

Atlieka nesudėtingus bandymus, stebi prietaisų veikimą.

Dalyvauja projektinėje veikloje, atlieka ilgalaikius stebėjimus (pvz., stebėti augalo augimą). Fiksuoja pastebėjimus, pildo lenteles ir pan. Naudojasi mikroskopu, kitais galimais prietaisais, skirtais tyrinėti. Ieško informacijos internetu pasitelkiant suaugusiųjų pagalbą.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

❖ **Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus, suaugusiuosius.
- Klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus.
- Pradedą suprasti mokymosi procesą.

VAIKO VEIKSENOS:

Diskutuoja, kelia klausimus Sukaupą patirtį, įspūdžius išreiškia kurdamas.

Grupuoja daiktus pagal spalvą, dydį, formą. Stato, konstruoja, dėlioja dėlionės.

Žiūrėdamas savo šeimos nuotraukas rodo save, šeimos narius.

Varto knygeles, komentuoja, atsakinėja į klausimus, pats klausinėja. Tęsia žaidimą ar veiklą, kol pasiekia norimą tikslą.

Žaidžia įvairiausių mokomuosius žaidimus.

Klausinėja apie kompiuterius, transporto priemones, patirtus įspūdžius išreiškia modeliuodami, konstruodami. Aktyviai dalyvauja pokalbyje, diskusijoje, klausia, atsako. Įdėmiai stebi, ieško informacijos.

Kreipiasi pagalbos iš tikus nesėkmei.

Seka suaugusiojo pavyzdžiu, mokosi, prašo, paaiškina. Pastebi, komentuoja padarinius. Domisi kalendorinių švenčių papročiais, tradicijomis.

Reikiamos informacijos ieško enciklopedijose, žurnaluose, internete.

Klausinėja apie žmones, suaugusiųjų gyvenimą.

Tyrinėja aplinką ir daiktus, reiškinius, aiškinasi kas iš ko padaryta, kaip kas kinta.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

❖ **Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Geba skaičiuoti daiktus, vartoti skaitmenis.
- Palyginti daiktų grupes pagal kiekį, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas.
- Grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį.
- Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje.
- Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas ilgis, masė, tūris, laikas.
- Pradedą suvokti laiko tėkmę.

VAIKO VEIKSENOS:

Skaičiuoja daiktus, garsus, judesius, taisyklingai vartoja skaitvardžius.

Atlieka įvairius veiksmus su didaktiniais žaislais

Žaidžia žaidimus, skiria ir pavadina dieną, naktį, apibūdina orą, jo pokyčius žymi kalendoriuje. Atlieka įvairius bandymus, jų metu susipažįsta su gamtos reiškiniais ir besikeičiančių metų laikų požymiais, žmonių atliekamais žemės ūkio darbais įvairiais metų laikais.

SVEIKAS IR SAUGUS

SIETINAS SU ŠIOMIS SRITIMIS:

- ✚ Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai.
- ✚ Fizinis aktyvumas.
- ✚ Emocijų suvokimas ir raiška.
- ✚ Savireguliacija ir kontrolė.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

- ❖ **Noriai ugdomi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Tvarkingai valgo;
- savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi;
- saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje;

VAIKO VEIKSENOS:

Pratinasi save apsitarnauti kasdieninėje veikloje. Mokosi asmens higienos, gražaus elgesio prie stalo. Mausto žiedus, stato bokštus, atsega ir užsega sagas, įdeda ir išima žaisliukus.

Žaidžia kūrybinius, vaidmeninius, siužetinius žaidimus. Kuriamos žaidybinės situacijos, pokalbiai, diskusijos, stebi vaizdines medžiagas, mokomieji filmukai, juos aptaria.

Ragauja, uosto, serviuoja, naudojami stalo įrankiais. Žaidžia stalo ir didaktinius žaidimus.

Dalyvauja rengiamose projektuose.

Organizuojami įvairių kūrybinių darbų (piešinių, inscenizacijų ir t. t.) kūrimai, jais skatinama pasirinkti sveikus produktus ir patiekalus. Varto knygeles, klausosi skaitomų kūrinių, kuria, inscenizuoja. Žaidžiami žaidimai lavinantys smulkiąją motoriką: veria karoliukus, žaidžia su makaronais, sagomis ir kt. netradicinėmis priemonėmis. Žaidžia pirštukų žaidimus ir įvairiomis gamtinėmis medžiagomis: kruopomis, gilėmis, kaštonais. Žaidžia žaidimus, kurių metu įvairius daiktus ima žnyplėmis, pincetu, deda iš vieno indo į kitą.

Šokinėja per šokdynę, lanką. Piešia įvairias linijas, pieštuku apveda daiktus: stiklinę, apverstą lėkštę.

Veria siūlą į adatą, siuvinėja pagal trafaretą ant kartono, neria vašeliu, daro kutus.

Žaidžia stalo žaidimus, loto, dėlioja dėliones.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

❖ **Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą;
- spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

VAIKO VEIKSENOS:

Išmoksta įvairių ėjimo, bėgimo, laipiojimo, mėtymo, ropojimo būdų.

Žaidžia žaidimus, lavinančius ir įtvirtinančius judėjimą. Stumdo žaislinį vežimėlį, prikrautą žaislų, vaikosi ir ridena kamuolį, „joja“ ant linguojančių žaislų, važiuoja pasispiriant kojomis, eina „tilteliu“, stato bokštelius, užsuka ir atsuka dangtelius, lipdo iš minkšto plastilino ir kt. Atlieka siužetinius pratimus: peržengia kliūtis, eina plačia linija, imituoja gyvūnų šuoliavimo judesius, laipioja kopetėlėmis, ridena, gauda, mėto, spardo kamuolį. Dalyvauja veikloje, atlieka ritminius judesius pečiais, galva, mušinėja, mėto kamuolius, eina, bėga keičia bėgimo tempą ir kryptį, lipa per suolą, lenda per kėdę ir t. t. Dalyvauja bėgimo estafetėse, šuolių žaidimuose, naudoja priemones: kaspinus, kamuolius, lankus, lazdas ir t.t.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

❖ **Domisi savo ir kitų jausmais.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis;
- įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais;
- žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).

VAIKO VEIKSENOS:

Veidrodyje stebi save, savo veido išraišką. Varto knygelės, stebi veikėjų nuotaikas, dainuoja skirtingų nuotaikų dainelės. Žaidžia žaidimus su lėlėmis, kitais žaislais (veidukai, emocijų lėlytės). Stebi savo nuotaiką, žymi savo nuotaiką veideliuose. Įvairiose knygelėse stebi iliustracijas, „skaity“ knygeles, žiūri filmukus apie jausmus ir jų išraišką.

Žaidžia vaidmeninius, kūrybinius žaidimus, kuria situacijos, ieško teisingo sprendimo būdų.

VERTYBINĖ NUOSTATA:

❖ **Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.**

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai;
- bendradarbiaudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus;
- įsiaudrinęs geba nusiraminti;

VAIKO VEIKSENOS:

Kuria grupės taisykles-susitarimus, varto knygeles, stebi paveikslėlius, klausosi skaitomų terapinių pasakų, CD įrašų. Žaidžia kūrybinius- vaidmeninius žaidimus, aptaria ir ieško nusiramavimo ir emocijų išliejimo būdų.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimų vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymosi ypatumus ir daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas.

Pagrindiniai vaiko pasiekimų vertintojai yra grupių auklėtojos. Vaiko pasiekimų vertinime dalyvauja tėvai (globėjai) ir patys vaikai. Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų pasiekimų vertinime dalyvauja lopšelio-darželio specialistai. Jie teikia rekomendacijas grupių auklėtojoms, tėvams (globėjams) apie vaiko ugdymosi galimybes, perspektyvas, aptaria pagalbos teikimo būdus. Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimas įstaigoje atliekamas pagal aštuoniolika vaiko ugdymo(si) sričių, vadovaujantis kiekvienos srities išskirta esmine nuostata ir esminiu gebėjimu.

Grupių auklėtojai vertina ugdytinių daromą pažangą nuolat, o vaikų gebėjimai įvertinami du kartus per mokslo metus. **Pirminio įvertinimo paskirtis** - fiksuoti vaiko pasiekimus, individualius ypatumus ir numatyti jo ugdymo kryptį (tikslus ir uždavinius), ugdymo individualizavimo ir paramos vaikui formas; **Baigiamojo įvertinimo paskirtis** - įvertinti vaiko pasiekimų ir pažangos lygį pasiektą per mokslo metus. **Tarpinio vertinimo paskirtis** - fiksuoti vaiko pasiekimus, nustatyti, ar tinkamai pasirinkta ugdymo kryptis, numatyti tolesnio vaiko ugdymo tikslus ir uždavinius. Vaiko pasiekimai aptariami su tėvais (globėjais) individualių pokalbių metu.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo metodai:

- Pokalbis su vaiko tėvais (globėjais), siekiant išsiaiškinti tėvų lūkesčius dėl vaiko ugdymo(si) ir sužinoti nuomonę apie vaiko pasiekimus ir pažangą.
- Pokalbis su vaiku, siekiant išsiaiškinti, kaip vaikas gali išsakyti savo mintis, samprotavimus, požiūrius, išgirsti komentarus apie savo ar kito vaiko veiklą.
- Stebėjimas – pagrindinis vaiko pažinimo būdas, kurį taiko įstaigos pedagogai.
- Vaikų veiklos rezultatų analizė (kūrybos darbų analizė, vaizdo įrašų analizė, vaiko veiklos nuotraukos su aprašais, žodinė kūryba, rašytinės kalbos pavyzdžiai ir kt.).

Įstaigos ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) pasiekimų ir pažangos vertinimas atliekamas elektroniniame dienyne „Mūsų darželis“ vadovaujantis Šiaulių lopšelio-darželio „Ažuoliukas“ vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarkos aprašu.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

---

1. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas. Dodge D.T. Ir kt. „Presvika“, 2008.
2. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Monkevičienė O. (sud.). Vilnius, Minklės leidyba, 2001.
3. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. Prieiga per internetą
[https://www.smm.lt/uploads/documents/Prie%C5%A1mokyklinio%20ugdymo%20bendroji%20programa\(3\).pdf](https://www.smm.lt/uploads/documents/Prie%C5%A1mokyklinio%20ugdymo%20bendroji%20programa(3).pdf)>
4. Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Ruduo. Žiema. Pavasaris. Vasara. Vilnius, 1995.
5. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Prieiga per internetą
<https://www.smm.lt/uploads/documents/Pedagogams/ikimok_pasiekimu_aprasas.pdf>
6. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Prieiga per internetą
<<https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/knyga%20-%20rekomendacijos.pdf>>
7. Ikimokyklinio ugdymo programos kokybės užtikrinimas: Turinio konkretizavimas, tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, atitikties nustatymas. S. Neifachas. Vilnius, www. Skaityk.lt, 2008.
8. Geros mokyklos koncepcija. Prieiga per internetą
<<https://www.smm.lt/web/lt/pedagogams/ugdymas/gera-mokykla>>
9. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija. Prieiga per internetą
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=19848&p_query=&p_tr2>
10. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Prieiga per internetą
<<https://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tei/-istatymai>>
<https://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/tei/valstybine-svietimo-strategija_1>
11. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Prieiga per internetą
<<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/biblioteka/vaiku-ugdymas/metodines-rekomendacijos-ikimokyklinio-ugdymo-programai-rengti/743>>
12. Švietimo aprūpinimo standartai. Prieiga per internetą
<http://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/Svietimo%20aprupinimo%20standartai%202011_12_12.pdf>
13. Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija. Prieiga per internetą
<https://www.sac.smm.lt/wp-content/uploads/2016/02/Valstybine-svietimo-strategija-2013-2020_svietstrat.pdf>

PROGRAMĄ ATNAUJINO:**Laima Poškuvienė**

direktoriaus pavaduotoja ugdymui, Švietimo vadybos magistro laipsnis,
mokytojo-metodininko kvalifikacinė kategorija

Kristina Vertelienė

priešmokyklinio ugdymo mokytoja metodininkė

Larisa Šarpanova

ikimokyklinio ugdymo vyresnioji auklėtoja

Marytė Miliuvienė

ikimokyklinio ugdymo vyresnioji auklėtoja

Reda Papreckienė

ikimokyklinio ugdymo auklėtoja metodininkė

Jūratė Rovenė

ikimokyklinio ugdymo vyresnioji auklėtoja

